

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата філологічних наук, доцента

Лазебної Наталії Валеріївни

про дисертацію Козубської Ірини Геннадіївни

«Лінгвопрагматичні параметри мовленнєвого жанру «монографія»
в англійській мові (на матеріалі текстів з інформаційних технологій)»,

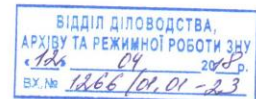
представлену до захисту на здобуття наукового ступеня

кандидата філологічних наук

за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

Сучасний світ розвивається швидкими темпами, і тенденції глобалізації впливають на усі сфери людського життя та діяльності. Інформаційні та комп'ютерні технології опосередковують життя сучасників, з одного боку, спрощуючи та пришвидшуючи його, а з іншого, поглиблюючи індивідуалізацію та усамітнення. Ця сфера є невичерпним джерелом появи лексичних інновацій, структура, семантика та функційність яких різняться від усталених норм термінологічного апарату інших галузей науки і техніки. З огляду на глобалізацію у світі, уніфікаційні вимоги до будь-якої діяльності людини, або її результатів, висуваються до теоретичних розвідок та їх популяризації у світі.

Показовим прикладом соціолінгвальних змін та їх вияву є мовленнєвий жанр «монографія», який є надзвичайно **актуальним** адже він слугує засобом презентації та обміну фундаментальних спеціальних наукових знань різних галузей науки і техніки, сприяє їх поширенню та популяризації у світі. Лінгвопрагматичні параметри мовленнєвого жанру «монографія» в англійській мові, яким присвячена дисертація **Козубської Ірини Геннадіївни**, потребують комплексного вивчення на рівні мовних та мовленнєвих одиниць та розгляду їх семантичних і стилістичних

властивостей. Авторка впроваджує комплексний підхід до вивчення цієї проблематики, і, на нашу думку, досягає поставленої мети.

Наукові розвідки вчених-лінгвістів жанру «монографія» загалом стосуються загальних характеристик, композиційної структури і архітектоніки досліджуваного типу текстів, аналізу мовних засобів, які в них використовуються (Ю. В. Ванніков, Т. В. Жеребило, М. П. Котюрова, О. В. Суха, Н. М. Разінкіна, С. О. Соколов, С. Steele, S. Kivisto). Дослідження прагматичних параметрів мовленнєвого жанру «монографія» сфокусовано на аналізі мовних і мовленнєвих засобів, які виражають індивідуальний авторський стиль. Отже, безперечною для сучасних лінгвістичних студій англістики є необхідність у комплексному дослідженні способів організації мовленнєвого цілого, реалізації авторських комунікативних стратегій і тактик, дослідженні прагматичної спрямованості жанру «монографія». На глобальному рівні такий тип комплексного дослідження мовленнєвого жанру «монографія» сприятиме ефективному обміну науковою інформацією через уміння адресанта вибрати необхідні мовні та мовленнєві засоби і їх релевантного використання в конкретних ситуаціях наукового спілкування.

Плин наукової думки авторки відображає визначення специфіки наукових текстів англійськомовних монографій, семантичних відношень у досліджуваних текстах, аналізу структури термінологічних одиниць сфери інформаційних технологій у монографіях, складових прагматики такого типу текстів, комунікативних стратегій, які реалізуються у комунікативних тактиках, виокремлення прагматичних елементів, які входять до семантичної структури слів, словосполучень і речень, ідентифікації прагматично маркованих мовних одиниць та їх функцій. Авторка переконливо досягає поставленої мети, вирішує чітко окреслені завдання, визначаючи очевидну **наукову новизну** отриманими та верифікованими результатами дисертаційного дослідження, які роблять внесок у такі галузі лінгвістичної науки та англістики як лінгвістика тексту, семасіологія, текстова комунікація,

прагматика, функціональна стилістика тощо. Все це складає **теоретичну значущість** проведеного авторкою наукового дослідження.

Основні положення та висновки дисертації можливо застосовувати для викладання окремих розділів у курсах лексикології англійської мови, спецкурсах з лінгвістичної інтерпретації англійськомовного тексту, дискурсології та теорії комунікації тощо, в чому і вбачаємо **практичну значущість** проведеного дослідження.

Дисертаційне дослідження має чітку структурованість. Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків та списку використаних джерел.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, розкрито її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну дослідження, теоретичне та практичне значення, описано методи аналізу, сформульовано основні положення, винесені на захист, репрезентовано дані про апробацію результатів дослідження.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження мовленнєвого жанру «монографія» як текстового феномену»** розглянуто поняття наукового тексту та жанру, представлено жанрову специфіку наукового тексту, охарактеризовано мовленнєвий жанр «монографія», визначено та описано його властивості, композиційну структуру наукових творів і текстові категорії.

Другий розділ «Семантичні та стилістичні властивості мовних одиниць у мовленнєвому жанрі «монографія» в англійській мові» присвячений висвітленню семантичних параметрів мовних одиниць, які функціонують в англійськомовних текстах жанру «монографія», окресленню їхніх парадигматичних (синонімічних, антонімічних, полісемічних, омонімічних, гіпонімічних, гіперонімічних, меронімічних) відношень, та характеризуванню функціонально-стилістичних особливостей термінологічних одиниць у наукових монографіях з інформаційних

технологій, класифікації релевантних лексичних і фразових одиниць за тематикою, словотвірною структурою, стилістичною забарвленістю та функціональною специфікою.

У третьому розділі «Лінгвопрагматичні параметри англомовних монографій» розглянуто прагматику текстів англомовних монографій з інформаційних технологій, здійснено типологічну класифікацію комунікативних стратегій і тактик, застосовуваних авторами-адресантами в текстах монографій, схарактеризовано комунікативну прагматику мовних одиниць у досліджуваних наукових творах, здійснено класифікацію прагматично маркованих одиниць за функціями.

Основні положення дисертаційної роботи та результати дослідження висвітлено у дев'яти одноосібних статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України (одне з яких включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International) та одній статті у міжнародному науковому виданні, а також у тезах десяти доповідей на конференціях

Відмінними рисами дисертації є застосування міждисциплінарних підходів і методів дослідження сучасних наук: дискурсології, текстології, термінознавства, когнітивної лінгвістики та прагмалінгвістики. Авторка вдало розгортає свою думку щодо реалізації інтенції автора (адресанта), який прагне передати інформацію потенційному читачу (адресату). В результаті комплексного дослідження, Козубська Ірина Геннадіївна розробляє методику виявлення прагматичної настанови тексту мовленнєвого жанру «монографія» та визначає його прагматичну спрямованість через ідентифікацію комунікативних тактик і стратегій і всебічний аналіз мовних засобів.

Вагомим підґрунтям дослідження є значна бібліографія, що охоплює фундаментальні праці з цієї проблематики класичної та новітньої фахової літератури, а також наочність емпіричного матеріалу (графіки, малюнки,

кількісні показники), що ще раз підтверджує релевантність досягнутих результатів наукової роботи.

Отримані у процесі студій лінгвопрагматичних параметрів мовленнєвого жанру «монографія» в англійській мові (на матеріалі текстів з інформаційних технологій) результати є науково обґрунтованими і мають теоретичну, наукову та практичну цінність для лінгвістики і германістики.

Визнаючи достоїнства наукової роботи Козубської Ірини Геннадіївни та перспективність її основної ідеї, вважаємо за можливе зробити певні **зауваження**.

1. У пункті 2.3.2. «Словотвірні параметри текстотворчих одиниць монографій інформаційно-технічної галузі» авторка виділяє «термін» як основний конститuent англійськомовних монографій інформаційно-технічної галузі. У висновках до цього пункту авторка зазначає, що «аналіз термінологічної вибірки показав, що однослівні терміни в англійськомовних монографіях з інформаційних технологій утворені наступними словотвірними способами: афіксальним, словоскладанням та скороченням. Відповідно до цього виокремлюються кореневі, афіксальні, складні слова, усичення, аббревіатури, телескопізми. Скорочення можуть зустрічатися як серед лексичних, так і у складі фразових термінів» (стор. 123). По-перше, судячи з останнього речення, авторка розмежовує «лексичні терміни» та «фразові терміни». Мабуть, має місце співставлення термінів-слів і термінів-словосполучень? Варто було б чіткіше оперувати термінологічним апаратом дослідження, щоб уникати термінів-синонімів (терміни-слова/лексичні терміни; терміни-словосполучення/фразові терміни). Якщо авторка розмежовує вищезазначені терміни, то потрібно чіткіше визначити ці поняття.

2. Дискусійним видається розмежування понять «експресивний» та «емоційний» компоненти значення (стор. 129). Варто було б дослідити ці поняття не лише на рівні лексичних одиниць, а також приділити увагу

стилістичним особливостям побудови текстів англійськомовних монографій інформаційно-технічної галузі, адже синтаксичні засоби мовної реалізації експресивності вельми різноманітні і відображають різні рівні мовної системи. Серед них у англійськомовних текстах монографій інформаційно-технічної галузі виділяються, з одного боку, лексичні і синтаксичні явища, з іншого – стилістичні засоби, наприклад: алітерація, антитеза, наростання, емпфаза та ін. Отже, авторці варто було б розмежувати лексичні, синтаксичні та стилістичні засоби вираження експресивності та емотивності у текстах англійськомовних монографій інформаційно-технічної галузі.

3. У пункті 3.3 «Прагматика мовних одиниць англійськомовних монографій з інформаційних технологій» авторка стверджує: «Актуалізація конотативного прагматичного компоненту веде до появи експресивного, емоційного, оцінного, емоційно-оцінного забарвлення мовних одиниць, які нашаровуються на денотативний смисл» (стор. 172), і наводить приклади «прагматичного значення, що локалізується в конотативному значенні слів» (*phenomenon* – «феномен», *scumware* – «шкідливе програмне забезпечення», *bottleneck* – «критичний елемент, вузьке місце», *espionage* – «електронне шпигунство») (стор. 172). Доцільним, на наш погляд, був би аналіз виокремлених прагматичних значень в аспекті адресанта (адекватний вибір слова в залежності від його прагматичної маркованості) та в аспекті декодування прагматичного смислу слова з боку адресата (розуміння, інтерпретація).

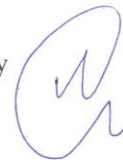
Вищезазначені зауваження і побажання не знижують загальної позитивної оцінки наукової роботи **Козубської Ірини Геннадіївни**, адже мають дискусійний характер та не применшують цінності дисертаційного дослідження, яке відзначається безперечною актуальністю, виконане на високому науковому та теоретичному рівні з використанням сучасних наукових методів. Дисертаційне дослідження свідчить про багатоаспектний характер аналізу лексичного матеріалу, що вивчається. Головні положення

дисертації знаходять відбиття в авторефераті та у одноосібних публікаціях, у тому числі 10 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України та закордоном.

Вищезазначене дозволяє зробити **висновки** про те, що **дисертація Козубської Ірини Геннадіївни «Лінгвопрагматичні параметри мовленнєвого жанру «монографія» в англійській мові (на матеріалі текстів з інформаційних технологій)»** є змістовним, закінченим, самостійним науковим дослідженням, яке характеризується науковою новизною та має теоретичне і практичне значення. Зміст і оформлення дисертації відповідають усім вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, зі змінами, внесеними згідно з постановою КМ № 656 від 19.08.2015 р., а її авторка, **Козубська Ірина Геннадіївна**, цілком **заслуговує** на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та практики перекладу

Запорізького національного технічного університету

Н. В. Лазебна

Вчений секретар

Запорізького національного технічного університету

кандидат соціологічних наук, доцент

В. В. Кузьмін